

JÓZEF PISZCZEK

ORZECZNICTWO KARNOADMINISTRACYJNE ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

UWAGI WSTĘPNE

Zadania administracji państwowej zlecone związkom zawodowym¹ obejmują m. in. orzekanie w trybie karnoadministracyjnym w sprawach niektórych wykroczeń naruszających przepisy prawa pracy². Orzecznictwo karnoadministracyjne związków zawodowych wiąże się bezpośrednio z wykonywaniem przez te związki całego kompleksu zleconych zadań administracji państwowej w dziedzinie ochrony bezpieczeństwa i higieny pracy, a w szczególności z wykonywaniem zadań inspekcji pracy³. Orzecznictwo karnoadministracyjne stanowi zabezpieczenie skuteczności działania tej inspekcji⁴. Wykonywanie przez związki zawodowe zleconych

¹ W sprawie pojęcia zlecenia zadań administracji państwowej patrz bliżej: J. Starościak, *Decentralizacja administracji*, Warszawa 1960, s. 66 i n.; J. Piszczek, *Zasadnicze elementy zlecenia zadań administracji państwowej organizacjom społecznym*, Zeszyty Naukowe UMK w Toruniu, Prawo V, Toruń 1965, s. 57 i n. O zlecaniu zadań administracji państwowej związkom zawodowym: A. Łopatka, *Państwo socjalistyczne a związki zawodowe*, Poznań 1962, s. 191 i n. Problem zlecenia związkom zawodowym zadań administracji państwowej istnieje we wszystkich państwach socjalistycznych, a przede wszystkim w ZSRR. Na ten temat por. np. A. I. Łukianow, B. M. Łazariew, *Sowietskoje gosudarstwo i obszczestwiennyje organizaczi*, Moskwa 1962, s. 80 i n.; C. A. Jampolskaja, *Obszczestwiennyje organizaczi i razwitiye socjalistycznej gosudarstwiennosti*, Moskwa 1965, s. 99 i n.; *Sovietskoje gosudarstwo i profsojuzy*, Moskwa 1965, s. 107 i n.

² Por. definicję wykroczenia w rozporządzeniu Prezydenta RP z 11 VII 1932 r. — prawo o wykroczeniach (Dz. U. nr 60 poz. 572 z późn. zm.). Por. także R. Rajkowski, *Prawo karnoadministracyjne Polski Ludowej*, Warszawa 1955, s. 64.

³ Do dnia 10 XI 1954 r. zadania inspekcji pracy wykonywali inspektorzy pracy będący organami administracji państwowej. Por. rozporządzenie Prezydenta RP z 14 VII 1927 r. o inspekcji pracy (Dz. U. nr 67, poz. 59,0).

⁴ Por. W. Szubert, *Ochrona pracy*, Warszawa 1966, s. 161 i n.; F. Ginter, *Orzecznictwo karne technicznych inspektorów pracy*, Zagadnienia Karnoadministracyjne 1961, nr 5. Wywody tego ostatniego autora zasługują na szczególną uwagę. Postulował on bowiem ujednoczenie organizacyjne orzecznictwa karnoadministracyjnego za wykroczenia naruszające prawo pracy przez zlecenia całokształtu tego orzecznictwa związkom zawodowym oraz stworzenie całego systemu organów po-

zadań administracji państwowej w tej ostatniej dziedzinie ma za sobą w PRL ponad 17 lat rozwoju. Okres ten rozpoczyna data 4 II 1950 r., kiedy uchwalona została ustawa o społecznej inspekcji pracy⁵, zlecająca związkom zawodowym wykonywanie niektórych zadań w zakresie nadzoru nad przestrzeganiem przez zakłady pracy przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, wykonywanych dotychczas wyłącznie przez organy państwowe⁶. Nieco krócej wykonują związki zawodowe zadania orzecznictwa karnoadministracyjnego za niektóre wykroczenia naruszające przepisy prawa pracy. Działalność związków zawodowych w tym przedmiocie datuje się od 1 XII 1954 r., tj. od chwili wejścia w życie przepisów dekretu z dnia 10 XI 1954 r. o przejściu przez związki zawodowe zadań w dziedzinie wykonywania ustaw o ochronie, bezpieczeństwie i higienie pracy, oraz sprawowania inspekcji pracy⁷. Na mocy art. 10 wspomnianego dekretu technicznym inspektorom pracy zarządów głównych związków zawodowych⁸, którzy przejęli wykonywanie znacznej części zadań wykonywanych dotychczas przez inspektorów pracy, zlecone zostały m. in. zadania orzekania w trybie karnoadministracyjnym o karach za pewne wykroczenia przeciwko przepisom o bezpieczeństwie i higienie pracy oraz o inspekcji pracy, o pracy wzbronionej młodocianym i kobietom, o skróconym czasie pracy i o urlopach dodatkowych⁹. Od tej pory techniczni inspektorzy pracy, wykonując przede wszystkim inne zlecone im zadania, orzekali jednocześnie o karach za wymienione wyżej wykroczenia¹⁰. W postępowaniu odwoławczym od orzeczeń karnoadministracyjnych technicznych inspektorów pracy orzekały zarządy główne związków zawo-

wołanych do orzekania w tych sprawach na wzór orzecznictwa karnoadministracyjnego opartego na ustawie z dnia 15 XII 1951 r. o orzecznictwie karnoadministracyjnym (tekst jedn. Dz. U. z 1966 r. nr 39, poz. 233). Autor ten postulował także wprowadzenie szerszego wachlarza środków wychowawczych i kar w orzecznictwie karnoadministracyjnym za wykroczenia naruszające przepisy prawa pracy, widząc w słabości tego orzecznictwa jedną z przyczyn niedomagań inspekcji pracy związków zawodowych. Odmienne stanowisko w tej sprawie zajmował A. Mirończuk. Por. A. Mirończuk, *Sankcja karnoadministracyjna na straży uprawnień pracowniczych*, Zagadnienia Karnoadministracyjne 1962, z. 1, s. 54 i n. Odmienne stanowisko w sprawie orzecznictwa karnoadministracyjnego związków zawodowych zajmował E. Modliński (por. *Orzecznictwo karnoadministracyjne w stosunkach pracy i rola inspekcji pracy w tej dziedzinie*, Państwo i Prawo 1961, nr 10).

⁵ Tekst jednolity Dz. U. z 1955 r. nr 20, poz. 134.

⁶ Por. art. 12—21 ustawy o społecznej inspekcji, pracy.

⁷ Dz. U. nr 52, poz. 260.

⁸ Por. nie obowiązującą już dziś uchwałę plenum Centralnej Rady Związków Zawodowych [CRZZ] z dnia 29 IX 1954 r. w sprawie organizacji i trybu działania technicznej inspekcji pracy (Biuletyn CRZZ z 1954 r., nr 1 poz. 2).

⁹ Por. art. 10 dekretu z dnia 10 XI 1954 r. w brzmieniu ustalonym w Dz. U. nr 52, poz. 260 z 1954 r.

¹⁰ Por. nie obowiązująca już instrukcją Sekretariatu CRZZ z dnia 27 XI 1954 r. w sprawie trybu postępowania w zakresie orzecznictwa karnego technicznych inspektorów pracy (Biuletyn CRZZ z 1955 r., nr 1, poz. 3).

wych¹¹. Rzeczowy zakres tego orzecznictwa był nader wąski, obejmowało ono bowiem jedynie wykroczenia naruszające niektóre ze wspomnianych przepisów prawa pracy, zagrożone karą grzywny do 1000 zł. W sprawach wykroczeń, naruszających wspomniane przepisy, zagrożonych karami wyższymi, tj. karą grzywny ponad 1000 zł lub karą aresztu, orzekały kolegia karnoadministracyjne przy prezydiach rad narodowych¹². Te ostatnie orzekały zresztą nie tylko w tych sprawach z zakresu wykroczeń naruszających przepisy prawa pracy, ponieważ do ich kompetencji należały także z tego rodzaju wykroczeń sprawy zagrożone niższymi karami. Poza wyżej wskazanymi wykroczeniami orzekanie w trybie karnoadministracyjnym za wykroczenia naruszające przepisy prawa pracy nie zostało bowiem zlecone związkom zawodowym¹³. Stwarzało to szczególną sytuację w zakresie orzecznictwa karnoadministracyjnego za wykroczenia naruszające przepisy prawa pracy. Powstały po r. 1954 podział kompetencji we wspomnianym przedmiocie pomiędzy różne organy utrudniał lub wręcz uniemożliwiał prowadzenie jednolitej polityki w zakresie stosowania kar i środków wychowawczych w stosunku do osób, które dopuszczały się popełniania tego rodzaju wykroczeń.

Krąg organów orzekających w trybie karnoadministracyjnym w sprawach wykroczeń naruszających przepisy prawa pracy po dniu 1 XII 1954 r. nie ograniczał się zresztą do organów inspekcji pracy związków zawodowych i kolegiów karnoadministracyjnych przy prezydiach rad narodowych. Z tego zakresu, w sprawach, w których w pierwszej instancji kolegium karnoadministracyjne orzekło karę aresztu, odwołanie było rozpatrywane przez sąd¹⁴. Nie można też zapominać, że orzecznictwo karnoadministracyjne za wykroczenia naruszające inne przepisy prawa pracy, dotyczące dziedzin nie poddanych nadzorowi ze strony inspekcji pracy związków zawodowych, należało i należy do organów państwowych, jak np. urzędy górnicze, państwowa inspekcja sanitarna¹⁵.

Ukształtowana przez przepisy dekretu z dnia 10 XI 1954 r. organizacja orzecznictwa karnoadministracyjnego w sprawach wykroczeń naruszających przepisy prawa pracy uległa zasadniczej zmianie w r. 1965. Zmiany tej dokonały przepisy ustawy z dnia 30 III 1965 r. o bezpieczeństwie i hi-

¹¹ Por. art. 10 ustęp 3 dekretu z dnia 10 XI 1954 r.

¹² Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 15 XI 1951 r. o orzecznictwie karnoadministracyjnym (Dz. U. nr 66, poz. 454) oraz art. 10 dekretu z 10 XI 1954 r. a contrario.

¹³ Por. art. 21 ustęp 2 ustawy o społecznej inspekcji pracy, a także pkt 3 uchwały Sekretariatu CRZZ z dnia 27 XI 1954 r, w sprawie przejęcia przez instancje związkowe uprawnień terenowej inspekcji pracy (Biuletyn CRZZ z 1954 r., nr 1, poz. 4).

¹⁴ Na podstawie art. 33 ustęp 2 ustawy z dnia 15 XI 1951 r. o orzecznictwie karnoadministracyjnym.

¹⁵ Por. E. Modliński, op. cit.

gienie pracy¹⁶, przekazujące związkom zawodowym całokształt orzecznictwa karnoadministracyjnego w sprawach naruszających przepisy prawa pracy, z wyjątkiem spraw zagrożonych karą zasadniczą aresztu¹⁷. U podstaw aktualnie istniejącego orzecznictwa karnoadministracyjnego związków zawodowych leżą postanowienia art. 49 ustawy z 30 III 1965 r., zmieniające przepisy art. 10 dekretu z dnia 10 XI 1954 r. i dodające dalsze artykuły, oznaczone jako 10a— 10e.

RZECZOWY ZAKRES ORZECZNICTWA KARNOADMINISTRACYJNEGO ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Ustalony przepisami art. 49 ustawy z dnia 30 III 1965 r., zmieniającymi treść art. 10 dekretu z dnia 10 XI 1954 r., rzeczowy zakres orzecznictwa karnoadministracyjnego związków zawodowych obejmuje w zasadzie całokształt wykroczeń tego rodzaju. Jedyne wspomniane już wyżej ograniczenie w tym względzie wprowadzają przepisy art. 10b ustęp 2 dekretu, wyłączające spod kompetencji związków zawodowych sprawy tych wykroczeń, w przypadku których zachodzi potrzeba orzeczenia kary aresztu¹⁸.

Różnorodność zagadnień występujących w zakresie stosunków pracy oraz obowiązywanie różnych aktów prawnych regulujących te stosunki sprawia, że wykroczenia poddane orzecznictwu karnoadministracyjnemu związków zawodowych są rozmaite. W zależności od tego, jakie przepisy prawa pracy naruszają te wykroczenia, możemy je podzielić na cztery grupy, na wykroczenia naruszające:

1. przepisy lub zasady bezpieczeństwa i higieny pracy¹⁹;
2. przepisy zabezpieczające podstawowe prawa pracowników wynikające ze stosunku pracy a dotyczące: a) umowy o pracę²⁰, b) czasu pracy²¹, c) urlopów²², d) pracy młodocianych²³ i kobiet²⁴;

¹⁶ Dz. U. nr 13, poz. 91.

¹⁷ Na mocy art. 5 ustęp 3 oraz art. 10 dekretu z dnia 10 XI 1954 r. w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 30 III 1965 r.

¹⁸ Por. art. 10b ustęp 2 dekretu z 10 XI 1954 r.

¹⁹ Ibidem, art. 10 ustęp 1.

²⁰ Por. art. 61 i 62 rozporządzenia Prez. R.P. z 16 III 1928 r. o umowie o pracę robotników oraz art. 53 i 54 rozporządzenia Prezydenta R.P. z 16 III 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. nr 35 poz. 324 i 325 z późn. zm.).

²¹ Por. art. 18 ustawy z dnia 18 XII 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. U. z 1933 r. nr 92, poz. 734 z późn. zm.).

²² Por. art. 11 ustawy z dnia 16 V 1922 r. o urlopiach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu (Dz. U. z 1949 r., nr 47, poz. 365 z późn. zm.).

²³ Por. art. 25 ustawy z dnia 2 VII 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy (Dz. U. nr 45, poz. 226).

²⁴ Por. art. 17 ustawy z dnia 2 VII 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet (Dz. U. nr 66, poz. 636).

3. przepisy dotyczące inspekcji pracy²⁵;

4. przepisy o radach zakładowych²⁶.

Ad 1. Wykroczenia zaliczone przez nas do pierwszej grupy stanowią potencjalnie największą grupę wykroczeń poddanych orzecznictwu karnoadministracyjnemu związków zawodowych. Do grupy tej bowiem należą wszelkie wykroczenia naruszające podstawowy obowiązek zakładu pracy zabezpieczenia pracownikom bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, takich, które wyłączają w czasie wykonywania obowiązków wynikających z umowy o pracę, zagrożenie zdrowia lub życia²⁷. Sformułowanie art. 10 ustęp 1 dekretu z dnia 10 XI 1954 r. wskazuje, że sfera tego rodzaju wykroczeń poddanych orzecznictwu karnoadministracyjnemu związków zawodowych jest bardzo szeroka. Wystarczy wskazać, że do tego typu wykroczeń należą zarówno wyniki z niewłaściwego usytuowania stanowiska pracy²⁸ lub braku właściwego oświetlenia²⁹, jak i nieprzeszkolenia pracownika w zakresie bezpiecznych metod pracy przed skierowaniem go do pracy przy maszynie³⁰ lub niewyposażenia pracowników w odzież, sprzęt ochronny lub rękawice przy pracach brudnych czy w niskiej temperaturze, bądź w odpowiednie obuwie przy pracy w wilgoci³¹ itp. Wykroczenia te mogą dotyczyć różnych przepisów prawnych, a więc zarówno ogólnie obowiązujących we wszystkich, jak i w niektórych tylko gałęziach pracy³², bądź przy wykonywaniu niektórych tylko robót³³. Do tej grupy wykroczeń należy zaliczyć także i takie działania zakładu pracy, a właściwie jego kierownictwa, które nie narusza wprawdzie konkretnego przepisu prawnego, jednak jest niezgodne z ogólną zasadą organizowania pracy w sposób wyłączający zagrożenia życia lub zdrowia pracowników. Inspektor pracy dokonujący kontroli zakładu pracy jest wyposażony w tym zakresie w prawo oceny okoliczności towarzyszących ewentualnemu popełnieniu wykroczenia lub stanowiących wykroczenie. Uprawnienia tego nie należy jednak zaliczać do tzw. uznania administracyjnego, ponieważ dokonując oceny inspektor pracy musi kierować się przesłankami stanu faktycznego, które mają w tym względzie decydujące znaczenie.

Ad 2. Inaczej przedstawiają się wykroczenia poddane orzecznictwu

²⁵ Art. 10 ustęp 2 dekretu z dnia 10 XI 1954 r.

²⁶ Por. art. 33 dekretu z dnia 6 II 1945. r. o Utworzeniu rad zakładowych (Dz. U. nr 8, poz. 36 z późn. zm.).

²⁷ Por. art. 1 ustawy o b.h.p.

²⁸ Por. rozporządzenie ministra pracy i opieki społecznej oraz innych ministrów z dnia 6 XI 1946 r. o ogólnych przepisach dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, a w szczególności § 10 (Dz. U. z 1946 r., nr 62, poz. 344).

²⁹ Ibidem, § 21.

³⁰ Art. 5 ustęp 3 pkt 2 dekretu z dnia 10 XI 1954 r. oraz art. 28 ustawy o b.h.p.

³¹ Por. art. 31 ustęp 1 ustawy o b.h.p.

³² Ibidem, art. 7 ustęp 1.

³³ Ibidem, ustęp 2 i 3.

karnoadministracyjnemu związków zawodowych, zaliczone przez nas do drugiej grupy przyjętego wyżej układu. Wykroczenia te w każdym wypadku muszą naruszać konkretnie wskazane przepisy prawne dotyczące zabezpieczenia interesów pracowników nierozłącznie związanych z zawarciem umowy o pracę. Grupa tych wykroczeń jest bardzo różnorodna. W szczególności są to wykroczenia naruszające przepisy rozporządzenia Prezydenta RP z 16 III 1928 r. o umowie o pracę robotników³⁴ bądź też takiegoż aktu prawnego i z tej samej daty o umowie o pracę pracowników umysłowych³⁵. Liczba tego typu wykroczeń jest bardzo duża, ich ciężar gatunkowy w orzecznictwie karnoadministracyjnym związków zawodowych zwiększa włączenie do kompetencji organów związkowych orzecznictwa w sprawie tego rodzaju wykroczeń popełnianych przez kierowników państwowych jednostek organizacyjnych³⁶. Do tej grupy wykroczeń należą poddane wyraźnie orzecznictwu karnoadministracyjnemu związków zawodowych wykroczenia przewidziane w art. 59 rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 11 VII 1932 r. prawo o wykroczeniach³⁷.

Jakie czyny należy traktować jako wykroczenia w zakresie naruszenia przepisów dotyczących czasu pracy, ustawa z dnia 18 XII 1919 r. nie precyzuje jasno³⁸. Ze sformułowania art. 18 tej ustawy wynika, że za wykroczenia przeciwko jej przepisom należy uznać wszelkie czyny niezgodne z jej postanowieniami i traktować je jako podlegające orzecznictwu karnoadministracyjnemu związków zawodowych. Stąd też do tej grupy wykroczeń należy zaliczyć wszelkie czyny kierownictw zakładów pracy, takie jak nieprzestrzeganie czasu pracy, nieuzasadnione przedłużanie czasu pracy, zarządzanie pracy w dni wolne od pracy, nieudzielanie zgody na przerwy w pracy³⁹ itp. Niektóre z wykroczeń przeciwko przepisom tej ustawy należą do grupy określonej przez nas jako utrudniająca działalność inspekcji pracy (np. nieuzyskanie zezwolenia na pracę w czasie przekraczającym normalne godziny pracy).

³⁴ Por. przypis 20. Chodzi tu o wykroczenia określone w art. 21—26, 29—31, 33—35, 43—45., 48, 51, 54, 56 i 57 tego rozporządzenia oraz w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 27 i 28 rozporządzenia.

³⁵ Por. przypis 20 in fine. Chodzi tu o wykroczenia naruszające przepisy art. 6, 13, 14 i 24.

³⁶ Do 1 VII 1965 r. wyłączonych na mocy art. 46 rozporządzenia o umowie o pracę robotników i art. 55 rozporządzenia o umowie o pracę pracowników umysłowych.

³⁷ Dz. U. nr 60, poz. 572 z późn. zm.

³⁸ Ustawa o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. U. nr 94, poz. 734 z późn. zm.).

³⁹ Por. art. 1, 2, 8 i 17 ustawy z 13 XII 1919 r. Na uwagę zasługuje pominięcie w tekście ustawy wykroczeń przeciwko przepisom ustawy z dnia 10 IV 1950 r. o skróconym czasie pracy szczególnie uciążliwej lub wykonywanej w szkodliwych warunkach (Dz. U. nr 20., poz. 174). Na ten temat por. E. Modliński, *O przemianach inspekcji pracy i orzecznictwa karnoadministracyjnego w sprawach ze stosunku pracy*, Państwo i Prawo 1966, nr 10, s. 488.

Do wykroczeń naruszających przepisy o urlopach przysługujących pracownikom należą przede wszystkim: nieudzielenie urlopu lub udzielenie go w nieodpowiednim czasie, bądź też niewypłacenie należnego wynagrodzenia za urlop⁴⁰. Grupa tych wykroczeń jest stosunkowo nieliczna. Liczne natomiast są wykroczenia naruszające przepisy dotyczące pracy młodocianych⁴¹. Wiąże się to ze szczególną ochroną prawną tej grupy pracowników. Szczegółowe określenie tych wykroczeń zawiera instrukcja CRZZ z dnia 12 XII 1958 r., wydana na podstawie zlecenia wynikającego z ustawy z dnia 2 VII 1958 r.⁴² Podobnie liczne są wykroczenia przeciwko przepisom dotyczącym ochrony pracy kobiet, a wynikające z naruszeń przepisów ustawy z dnia 2 VII 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet⁴³.

Ad 3. Odrębne miejsce w orzecznictwie karnoadministracyjnym związków zawodowych zajmują wykroczenia godzące bezpośrednio w funkcjonowanie inspekcji pracy. Określiliśmy je wyżej jako naruszające przepisy dotyczące inspekcji pracy. Przepisy prawne regulujące działalność inspekcji pracy rozsiane są po wielu aktach prawnych, stąd i wykroczenia zaliczone do tej grupy naruszają różne przepisy i różna też jest waga gatunkowa tych wykroczeń.

Na pierwszym miejscu należy wymienić wykroczenia naruszające przepisy art. 10 ustęp 2 dekretu z dnia 10 XI 1954 r.⁴⁴ Waga tego rodzaju wykroczeń dla normalnej działalności związkowej inspekcji pracy jest bowiem doniosła. Wykroczenia te utrudniają działalność organów inspekcji pracy, są więc skierowane przeciwko zabezpieczeniu najistotniejszych interesów robotników i pracowników, za jakie należy uważać życie i zdrowie.

Do tego rodzaju wykroczeń należą także liczne wykroczenia naruszające przepisy rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 16 III 1928 r. o umowie o pracę robotników⁴⁵ i wykroczenia naruszające rozporządzenie Prezydenta RP z tej samej daty o umowie o pracę pracowników umysłowych⁴⁶.

Ad 4. Wykroczenia naruszające przepisy dekretu z dnia 6 II 1945 r. o utworzeniu rad zakładowych⁴⁷ zostały przez nas zaliczone do czwartej, a zarazem i ostatniej grupy wykroczeń poddanych orzecznictwu karnoadministracyjnemu związków zawodowych. Wykroczenia tego typu są

⁴⁰ Por. art. 1, 2, 4 i 5 ustawy z dnia 16 V 1922 r. o urlopach. Patrz przypis 22.

⁴¹ Por. przypis 23.

⁴² Na podstawie art. 25 ustęp 1 i 2 (Biuletyn CRZZ z 1959 r., nr 3, poz. 57).

⁴³ Por. art. 4 ustawy z dnia 2 VII 1924. Por. przypis 24.

⁴⁴ W brzmieniu ustalonym art. 49 ustawy o b.h.p.

⁴⁵ Por. art. 9, 34 ustęp 2, art. 45 ustęp 2, art. 52 ustęp 1 i art. 57 ustęp 2 rozporządzenia.

⁴⁶ Por. art. 45 i 50 rozporządzenia.

⁴⁷ Dz. U. nr 8, poz. 36.

nieliczne, a waga ich w całości kształcie wykroczeń naruszających przepisy prawa pracy — znikoma. W obecnej bowiem chwili w PRL trudno sobie wprost wyobrazić możliwość popełniania tego rodzaju wykroczeń. W grę wchodzi bowiem podstawowe ogniwo związków zawodowych, pełniących w życiu społecznym PRL niebagatelną rolę współgospodarza.

Wykroczenia poddane orzecznictwu karnoadministracyjnemu związków zawodowych popełniają osoby fizyczne. Wykroczenia te mają jednak tę cechę szczególną, że nie mogą ich popełniać wszelkie osoby w ogóle. Wprawdzie nie wszystkie, ale znakomita większość tych wykroczeń może być popełniona jedynie przez osoby zajmujące określone stanowiska w stosunkach pracy, obejmowane mianem stanowisk kierowniczych. Z tego też względu orzecznictwu karnoadministracyjnemu związków zawodowych poddane są przede wszystkim osoby pełniące w zakładach pracy funkcje kierownicze, przy czym pojęcie stanowiska kierowniczego należy tu rozumieć bardzo szeroko, włączając do niego zarówno kierowanie zakładami jako zorganizowanymi jednostkami organizacyjnymi, jak i ich oddziałami lub poszczególnymi komórkami, bądź też jedynie wydzielonymi zespołami ludzkimi⁴⁸. Uwzględniając naukowe zasady organizacji pracy, które wymagają, by zespoły ludzkie poddane jednemu kierownictwu nie były zbyt wielkie⁴⁹, należy dojść do wniosku, że krąg osób poddanych orzecznictwu karnoadministracyjnemu związków zawodowych jest bardzo szeroki. W każdym bowiem zakładzie pracy istnieje specjalizacja i odpowiednio do tego duża liczba zespołów, a co za tym idzie, i osób kierujących tymi zespołami. To oczywiście nie wyklucza, że niektóre wykroczenia poddane orzecznictwu związków zawodowych, a zwłaszcza naruszające przepisy b.h.p., mogą popełniać także osoby nie zajmujące stanowisk kierowniczych⁵⁰.

ORGANY ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH ORZEKAJĄCE W TRYBIE KARNOADMINISTRACYJNYM W SPRAWACH WYKROCZEŃ NARUSZAJĄCYCH PRZEPISY PRAWA PRACY

Ustawa z dnia 30 III 1965 r. o b.h.p., zmieniając przepisy dekretu z dnia 10 XI 1954 r. w przedmiocie orzecznictwa karnoadministracyjnego związków zawodowych, znacznie rozszerzyła jego zakres rzeczowy. Ustawa ta powołała ponadto cały system organów związków zawodowych orzekających w trybie karnoadministracyjnym. Od dnia 1 VII 1965 r., tj. od chwili wejścia w życie przepisów ustawy o b.h.p., do orzekania

⁴⁸ Por. J. Zieleniewski, *Organizacja zespołów ludzkich*, Warszawa 1964, s. 339—340.

⁴⁹ Ibidem, s. 487 i n.

⁵⁰ Np. pracownik, któremu polecono powiadomić o wypadku przy pracy, podający informację niezgodną z prawdą. Art. 10 ustęp 2 pkt 2 dekretu z dnia 10 XI 1954 r.

w trybie karnoadministracyjnym w sprawach wykroczeń naruszających przepisy prawa pracy powołane są następujące organy związków zawodowych:

1. inspektorzy pracy zarządów głównych związków zawodowych;
2. kolegia orzekające przy wojewódzkich komisjach związków zawodowych;
3. kolegium odwoławcze przy CRZZ⁵¹.

W systemie organów związków zawodowych orzekających w trybie karnoadministracyjnym dwa różne organy mogą występować w charakterze organów orzekających w pierwszej instancji: inspektor pracy i kolegium orzekające przy WKZZ. Inspektor pracy ma szczególne miejsce w całym systemie organów związków zawodowych orzekających w sprawach wykroczeń przeciwko przepisom prawa pracy i dlatego należy temu organowi poświęcić nieco więcej uwagi.

Związkowa inspekcja pracy oparta jest na zasadzie branżowej⁵². Zgodnie z tą zasadą, inspektorów pracy powołują poszczególne związki zawodowe⁵³. Działalnością inspektora pracy objęte są zakłady pracy, w których rozwija swoją aktywność konkretny związek zawodowy. Siedzibą inspektora pracy jest siedziba zarządu okręgowego związku zawodowego. W zależności od rodzajów przedsiębiorstw rozmieszczonych na terenie województwa, w jego granicach działają równolegle obok siebie inspektorzy pracy różnych związków zawodowych. Inspektorzy pracy zarządów głównych związków zawodowych pełnią zadania, które znacznie wykraczają poza ramy orzecznictwa karnoadministracyjnego związków zawodowych. Orzekanie w tym trybie stanowi jedynie wycinek działalności inspektora pracy, i to wcale nie najważniejszy. Zresztą, nawet w zakresie orzecznictwa karnoadministracyjnego inspektor pracy pełni podstawowe i rozmaite funkcje.

Inspektor pracy jest przede wszystkim organem, do którego kompetencji należy kontrola zakładów pracy i stwierdzanie popełnienia wykroczeń podlegających orzecznictwu karnoadministracyjnemu związków zawodowych⁵⁴. W toku swej działalności inspektor pracy sporządza protokoły o popełnieniu wykroczenia. Protokół ten jest podstawowym aktem prawnym koniecznym do wszczęcia postępowania przed organami związków zawodowych. Inspektor pracy sporządza protokół nie tylko na podstawie własnych spostrzeżeń, ale i opierając się na spostrzeżeniach in-

⁵¹ Por. art. 10 ustęp 1 dekretu z dnia 10 XI 1954 r. oraz załącznik do uchwały CRZZ z dnia 27 VIII 1965 r. Wytyczne w sprawie organizacji i trybu działania inspekcji pracy — Biuletyn CRZZ z 1966 r., nr 1, poz. 1.

⁵² Por. art. 1 ustęp 2 dekretu z dnia 10 XI 1954 r.

⁵³ Por. cz. IV pkt 22 i 23 wytycznych wymienionych w przypisie 51.

⁵⁴ Por. cz. IV pkt 27. Por. też § 3 ustęp 1 uchwały Rady Ministrów i CRZZ z dnia 12 X 1965 r. w sprawie zasad i trybu wykonywania orzecznictwa w sprawach o wykroczenia przeciwko przepisom prawa pracy (M. P. nr 63, poz. 333).

nych organów związkowych. W tym przedmiocie jest jedynym organem związkowym uprawnionym do sporządzania protokołów⁵⁵.

W zakresie orzecznictwa karnoadministracyjnego inspektor pracy orzeka o karze za wykroczenia podlegające orzecznictwu związków zawodowych, jeśli czyn nie jest zagrożony karą wyższą niż grzywna w wysokości 1500 zł⁵⁶. W przypadku gdy wykroczenie wskazuje na potrzebę zastosowania kary wyższej inspektor pracy nie orzeka sam, lecz składa wniosek do kolegium orzekającego przy wojewódzkiej komisji związków zawodowych i w ten sposób staje się oskarżycielem publicznym w postępowaniu przed tym organem⁵⁷. Tę ostatnią funkcję inspektor pracy może pełnić także w postępowaniu przed kolegium odwoławczym przy CRZZ oraz przed sądem, w przypadku skierowania sprawy przez kolegium orzekające przy WKZZ na drogę sądową⁵⁸.

Kolegium orzekające przy wojewódzkiej komisji związków zawodowych jest organem orzekającym powołanym jedynie do wykonywania tego rodzaju czynności w sprawach wykroczeń przeciwko przepisom prawa pracy⁵⁹. Kolegium to ma charakter międzyzwiązkowy, a na jego powołanie mają wpływ nie tylko związki zawodowe, ale i prezydium wojewódzkiej rady narodowej.

W skład kolegium orzekającego przy WKZZ wchodzi wojewódzki inspektor pracy jako przewodniczący, jego zastępcy jako zastępcy przewodniczącego oraz członkowie. Członkowie kolegium orzekającego przy WKZZ powoływani są w 2/3 spośród kandydatów przedstawionych przez zarządy okręgowe związków zawodowych działających na terenie województwa, a w 1/3 spośród kandydatów przedstawionych przez prezydium wojewódzkiej rady narodowej⁶⁰. Powoływanie kolegium orzekającego przy WKZZ należy do kompetencji wojewódzkiej komisji związków zawodowych. Kadencja kolegium trwa tak długo, jak kadencja wojewódzkiej komisji związków zawodowych. Kolegium orzekające przy WKZZ może występować w podwójnym charakterze. Jako organ orzekający w pierwszej lub drugiej instancji.

Jako organ pierwszej instancji kolegium orzekające przy WKZZ jest właściwe we wszystkich sprawach, w których nie zachodzi potrzeba wymierzania kary niższej niż 1500 zł i wyższej niż 4500 zł grzywny⁶¹. W drugiej instancji kolegium orzekające przy WKZZ rozstrzyga odwołania od orzeczeń w sprawach, w których w pierwszej instancji orzekał inspektor pracy⁶². Kolegium to decyduje również o skierowaniu sprawy

⁵⁵ Por. § 3 uchwały Rady Ministrów i CRZZ z dnia 12 X 1965 r.

⁵⁶ Art. 10a ustęp 2 dekretu z 10, XI 1954 r.

⁵⁷ Ibidem, art. 10b ustęp 1.

⁵⁸ Ibidem, art. 10b ustęp 5.

⁵⁹ Por. § 12—17 uchwały Rady Ministrów i CRZZ z 12 X 1965 r.

⁶⁰ Ibidem, § 8—9.

⁶¹ Wyłączność wynika wyraźnie z § 12 uchwały. Por. przypis 59.

⁶² Por. § 6, 20 i 21 uchwały.

na drogę sądową jeżeli uzna, że w sprawie zachodzi potrzeba orzeczenia kary aresztu⁶³.

4. Kolegium Odwoławcze przy Centralnej Radzie Związków Zawodowych jest najwyższym organem związków zawodowych orzekającym w sprawach wykroczeń naruszających przepisy prawa pracy⁶⁴. Kolegium jest powoływane przez CRZZ. Jego przewodniczącym jest z urzędu główny inspektor ochrony pracy, a jego zastępcami osoby przedstawione przez ministra sprawiedliwości i przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac, po jednej, oraz zastępcy głównego inspektora ochrony pracy. W skład kolegium CRZZ powołuje osoby przedstawione przez ministrów (kierowników urzędów centralnych) i zarządy główne związków zawodowych. Kadencja Kolegium Odwoławczego trwa cztery lata. Kolegium to orzeka w sprawach odwołań od orzeczeń kolegiów orzekających przy WKZZ.

POSTĘPOWANIE W SPRAWACH KARNOADMINISTRACYJNYCH PRZED ORGANAMI ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Postępowanie w sprawach karnoadministracyjnych przed organami związków zawodowych reguluje szczegółowo wspomniana już wyżej uchwała Rady Ministrów i CRZZ z dnia 12 X 1965 r. Nie są to jednak jedyne przepisy proceduralne w tym zakresie. Art. 10d ustęp 1 dekretu z dnia 10 XI 1954 r. wprowadza ogólną zasadę, że w postępowaniu przed organami związków zawodowych orzekającymi w sprawach o wykroczenia przeciwko przepisom prawa pracy, a w szczególności przed kolegiami, tj. przed kolegium orzekającym przy WKZZ i Kolegium Odwoławczym przy CRZZ, stosuje się przepisy o orzecznictwie karnoadministracyjnym. Postępowanie oparte na przepisach ustawy z 15 XII 1951 r. jest powszechnie znane i dlatego omawiać go nie będziemy. Zajmiemy się natomiast tymi zagadnieniami postępowania przed organami związków zawodowych w sprawach karnoadministracyjnych, które wynikają z uchwały Rady Ministrów i CRZZ z 12 X 1965 r.

Postępowanie w trybie karnoadministracyjnym przed organami związków zawodowych jest dwuinstancyjne. W pierwszej instancji orzekają inspektorzy pracy i kolegia orzekające przy WKZZ. W drugiej instancji orzekają kolegia orzekające przy WKZZ oraz Kolegium Odwoławcze przy CRZZ. Wszczęcie postępowania karnoadministracyjnego przed organami związków zawodowych następuje zawsze na podstawie protokołu inspektora pracy o popełnieniu wykroczenia⁶⁵. W postępowaniu przed kolegium orzekającym przy WKZZ protokół ten uzupełnia jeszcze wniosek inspektora pracy; ma on wyłączne kompetencje w przedmiocie sporządzenia

⁶³ Por. art. 10b ustęp 2 dekretu z dnia 10 XI 1954 r. oraz § 2—23.

⁶⁴ Por. § 4 uchwały Rady Ministrów i CRZZ, art. 10b ustęp 6 dekretu z 10 XI 1954 r.

⁶⁵ Por. § 3 ustęp 1 wyżej wymienionej uchwały.

protokołów o popełnieniu wykroczenia przeciwko przepisom prawa pracy, jakkolwiek kompetencje w zakresie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów prawa pracy mają także i inne organy związkowe⁶⁶. To wyłączne uprawnienie inspektora pracy do sporządzania protokołów o popełnieniu wykroczeń naruszających przepisy prawa pracy wiąże się z funkcją oskarżyciela publicznego w tym postępowaniu, jaką inspektor pracy pełni niezależnie od orzekania w niektórych sprawach.

W postępowaniu przed organami związkowymi orzekającymi w sprawach wykroczeń przeciwko przepisom prawa pracy mogą brać udział: obwiniony, który może być wzywany do osobistego stawienia, jego obrońca oraz prokurator. Inspektor pracy, orzekający sam jako organ karnoadministracyjny, może występować w postępowaniu przed kolegium w charakterze organu popierającego oskarżenie. W podobnym charakterze może występować inspektor pracy w postępowaniu przed sądem. W postępowaniu przed organami związków zawodowych orzeczenie o ukaraniu doręcza się z urzędu obwinionemu, prokuratorowi, jeżeli brał udział w postępowaniu, oraz kierownikowi zakładu pracy lub kierownikowi jednostki nadrzędnej w przypadku ukarania kierownika zakładu pracy lub jego zastępcy.

W sprawach o wykroczenia przeciwko przepisom prawa pracy w pierwszej instancji orzekają, jak to już powiedzieliśmy wyżej, inspektor pracy bądź kolegium karnoadministracyjne przy WKZZ. Podstawą wszczęcia postępowania jest w każdym przypadku protokół inspektora pracy. W postępowaniu przed tymi organami zachodzą jednak istotne różnice. Inspektor pracy może bowiem wydawać orzeczenia karne bez przeprowadzenia rozprawy bądź po przeprowadzeniu rozprawy, w zależności od okoliczności sprawy, a także od tego, czy protokół o popełnieniu wykroczenia sporządził na podstawie własnych spostrzeżeń, czy też na podstawie ustaleń innych organów związkowych. W tym ostatnim przypadku inspektor pracy obowiązany jest do przeprowadzenia rozprawy karnoadministracyjnej i dopiero na jej podstawie może wydać orzeczenie o ukaraniu.

Kolegium orzekające przy WKZZ rozpatrujące sprawy wykroczeń naruszających przepisy prawa pracy obowiązane jest zawsze przeprowadzić rozprawę i dopiero na podstawie materiału rozprawy może wydać orzeczenie.

Odwołania od orzeczeń organów związków zawodowych orzekających w pierwszej instancji w sprawach wykroczeń przeciwko przepisom prawa pracy mogą wnosić: obwiniony lub jego obrońca, prokurator niezależnie od tego, czy brał czy też nie brał udziału w postępowaniu przed organami pierwszej instancji, a nadto w sprawach, w których orzekało ko-

⁶⁶ Por. uchwałę CRZZ z dnia 27 XI 1954 r. w sprawie przejęcia przez instancje związkowe uprawnień terenowej inspekcji pracy (Biuletyn CRZZ z 1954 r., nr 1, poz. 4) oraz ustawę o społecznej inspekcji pracy. Por. przypis 5.

legium orzekające przy WKZZ — inspektor pracy⁶⁷. Inspektor pracy może wnosić odwołanie od orzeczenia kolegium orzekającego przy WKZZ z tytułu pełnienia funkcji oskarżyciela publicznego w postępowaniu karnoadministracyjnym przed organami związków zawodowych w sprawach wykroczeń naruszających przepisy prawa pracy.

W charakterze organów drugiej instancji postępowanie w sprawach poddanych orzecznictwu karnoadministracyjnemu związków zawodowych prowadzą kolegia orzekające przy WKZZ i kolegium odwoławcze przy CRZZ⁶⁸. Właściwość w tym zakresie wyznacza charakter sprawy, a w szczególności wysokość kary, jaką jest zagrożone dane wykroczenie.

W postępowaniu odwoławczym przed organami związków zawodowych w zasadzie nie prowadzi się postępowania dowodowego, jakkolwiek jest ono dopuszczalne zarówno przed kolegium orzekającym przy WKZZ, jak i przed kolegium odwoławczym przy CRZZ⁶⁹. Kolegium orzekające przy WKZZ, działa w charakterze organu drugiej instancji i orzeka merytorycznie, nie może więc wydawać orzeczeń kasacyjnych⁷⁰. Kolegium Odwoławcze przy CRZZ może orzekać merytorycznie, a może też wydawać orzeczenia kasacyjne⁷¹.

Wspominaliśmy już wyżej, że w postępowaniu przed kolegiami orzekającymi w sprawach wykroczeń przeciwko przepisom prawa pracy, tj. przed kolegium orzekającym przy WKZZ i Kolegium Odwoławczym przy CRZZ, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 15 XII 1951 r. o orzecznictwie karnoadministracyjnym, dotyczące postępowania przed kolegiami. Pomimo że stosowanie przepisów wspomnianej ustawy w postępowaniu karnoadministracyjnym przed organami związków zawodowych ma ograniczony zasięg, sam fakt powiązania tych postępowań ma istotne znaczenie dla całego systemu orzecznictwa karnoadministracyjnego w PRL. Regulujące wspomniane zagadnienie przepisy art. 10d ustęp 1 dekretu z dnia 10 XI 1954 r. prowadzą, w pewnym przynajmniej stopniu, do unifikacji postępowań przed kolegielnymi organami orzekającymi w sprawach karnoadministracyjnych.

Podobną rolę, choć z nieco innego punktu widzenia, spełnia możliwość udziału prokuratora w postępowaniu karnoadministracyjnym przed organami związków zawodowych. Udział prokuratora w tym postępowaniu wynika zarówno z przepisów ustawy z dnia 30 III 1965 r. o b.h.p., jak i z przepisów ustawy z dnia 14 IV 1967 r. o Prokuraturze PRL⁷². Wprowadzenie możliwości udziału prokuratora w postępowaniu karnoadminis-

⁶⁷ Por. art. 10a ustęp 3 i art. 10b ustęp 6 dekretu z 10 XI 1954 r.

⁶⁸ Art. 10a ustęp 1 i 3 dekretu z 10 XI 1954 r.

⁶⁹ Ibidem, art. 10a ustęp 3 i art. 10b, ustęp 7.

⁷⁰ Ibidem, art. 10a ustęp 3.

⁷¹ Ibidem, art. 10b ustęp 7.

⁷² Dz. U. nr 13., poz. 55. Por. art. 10a ustęp 3 i 10b ustęp 6 dekretu z dnia 10 XI 1954 r.

tracyjnym przed organami związków zawodowych na długo przed wejściem w życie przepisów ustawy o Prokuraturze PRL upodobniło w pewnym sensie to postępowanie do postępowania według kodeksu postępowania administracyjnego⁷³, chociaż ani w dekreście z 10 XI 1954⁷⁴, ani w uchwale Rady Ministrów CRZZ z dnia 12 XI 1965 r. nie mówi się tak wyraźnie o udziale prokuratora w postępowaniu przed organami związków zawodowych orzekającymi w trybie karnoadministracyjnym, jak w art. 143—149 k.p.a. Szczególnie jasne w tym względzie są przepisy ustawy o Prokuraturze PRL. Ze stylizacji przepisów art. 10a pkt 3 i 10b pkt 6 dekretu z dnia 10 XI 1954 r. wynikało, że prokurator może włączyć się do postępowania karnoadministracyjnego przed organami związków zawodowych na prawach strony w każdym stadium postępowania⁷⁵. Stąd też prokurator może, w przypadku stwierdzenia popełnienia wykroczenia naruszającego przepisy prawa pracy i podlegającego rozpoznaniu przez organy związków zawodowych, żądać wszczęcia postępowania karnoadministracyjnego, jeśli postępowanie takie nie zostało wszczęte we właściwym czasie przez powołanego do tego inspektora pracy. Na skutek żądania prokuratora inspektor pracy obowiązany jest sporządzić protokół o popełnieniu wykroczenia i nadać sprawie właściwy bieg, tj. albo rozpoznać sprawę i wydać sam orzeczenie karne, albo skierować sprawę do kolegium orzekającego przy WKZZ. Prokurator może też wnosić odwołania od orzeczeń karnoadministracyjnych inspektora pracy i kolegium orzekającego przy WKZZ. Zwłaszcza ostatnie uprawnienie prokuratora w zakresie postępowania karnoadministracyjnego przed organami związków zawodowych nadaje udziałowi prokuratora w tym postępowaniu charakteru udziału na prawach strony. Niezależnie od tego prokurator w przypadku stwierdzenia bezczynności inspektora pracy lub innych organów związków zawodowych działających w zakresie orzecznictwa karnoadministracyjnego może kierować wystąpienia zarówno do tych organów, jak i do ich jednostek nadrzędnych⁷⁶, a więc do zarządu głównego związku zawodowego lub do CRZZ.

NADZÓR NAD ORZECZNICTWEM KARNOADMINISTRACYJNYM ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Orzecznictwo karnoadministracyjne związków zawodowych poddane jest nadzorowi ze strony organów samych związków zawodowych. Nadzór w tym przedmiocie sprawują przede wszystkim dwa organy zwią-

⁷³ Ustawa z dnia 14 VI 1960 r. — Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. nr 30, poz. 168 z późn. zm.).

⁷⁴ W brzmieniu ustalonym w art. 49 ustawy z dnia 30 III 1965 r.

⁷⁵ Wspomniane przepisy stanowią bowiem, że prokurator może wnosić odwołania od orzeczeń karnoadministracyjnych organów związków zawodowych. Prawo odwołania służy tylko stronie lub podmiotowi występującemu na prawach strony.

⁷⁶ Por. art. 51 ustawy o Prokuraturze PRL.

kowe — CRZZ i główny inspektor pracy⁷⁷. CRZZ nadzoruje orzecznictwo karnoadministracyjne kolegiów orzekających przy WKZZ i kolegium odwoławczego przy CRZZ. Główny inspektor pracy nadzoruje orzecznictwo karnoadministracyjne inspektorów pracy. Nadzór nad orzecznictwem karnoadministracyjnym związków zawodowych sprawowany jest przede wszystkim z punktu widzenia legalności, choć nie ogranicza się tylko do tego⁷⁸. Organy nadzorcze mają bowiem ponadto prawo badania orzeczeń z punktu widzenia ich słuszności⁷⁹. Jeżeli chodzi o postępowanie w ramach nadzoru orzeczeń karnoadministracyjnych związków zawodowych, to CRZZ ma prawo uchylania prawomocnych orzeczeń bądź wydawania nowych orzeczeń, bądź też przekazywania ich do ponownego rozpoznania organom, które orzekały. W przypadku orzeczenia kasacyjnego CRZZ w stosunku do prawomocnego orzeczenia karnoadministracyjnego związków zawodowych kolegium, któremu przekazana została sprawa do ponownego rozpoznania, orzeka w innym składzie osobowym⁸⁰. Podobne uprawnienia w stosunku do prawomocnych orzeczeń karnoadministracyjnych inspektorów pracy posiada główny inspektor pracy. W przypadku uchylenia w ramach nadzoru prawomocnego orzeczenia inspektora pracy przez głównego inspektora pracy w trybie kasacyjnym, sprawę rozpoznaje kolegium orzekające przy WKZZ⁸¹.

Mówiąc o nadzorze nad orzecznictwem karnoadministracyjnym związków zawodowych należy pamiętać o poddaniu tego orzecznictwa kontroli prokuratorskiej. Naruszające prawo prawomocne orzeczenia karnoadministracyjne związków zawodowych w sprawach wykroczeń przeciwko przepisom prawa pracy mogą być zaskarżane przez prokuratora do organów nadzorczych, a więc do CRZZ i głównego inspektora pracy⁸².

Uchylenie w ramach nadzoru wadliwych orzeczeń karnoadministracyjnych związków zawodowych w sprawach wykroczeń przeciwko przepisom prawa pracy na niekorzyść obwinionego, ograniczone jest ramami czasowymi. Nie może być dokonane po upływie trzech miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia.

Mówiąc o nadzorze nad orzecznictwem karnoadministracyjnym związków zawodowych wykonywanym w ramach zlecenia zadań administracji należy mieć na uwadze, że nadzór ten w zasadzie różni się od nadzoru nad wykonywaniem zadań zleconych przez inne organizacje społeczne, ponieważ państwo socjalistyczne, zlecając wykonywanie zadań administracji organizacjom, nie przestaje się interesować ich realizowaniem. Z re-

⁷⁷ Por. art. 10c ustęp 1, 2 i 3 dekretu z 10 XI 1954 r.

⁷⁸ Ibidem, art. 10c ustęp 1 dekretu.

⁷⁹ Ibidem.

⁸⁰ Ibidem, art. 10c ustęp 2.

⁸¹ Ibidem, ustęp 3.

⁸² Ibidem, ustęp 4.

guły organizacje społeczne realizujące zadania zlecone administracji poddane są nadzorowi ze strony organów administracji. W przypadku wykonywania zadań administracji przez związki zawodowe dotychczas państwo z reguły rezygnowało z nadzoru⁸³. Wprowadzenie prokuratorskiej kontroli orzeczeń karnoadministracyjnych związków zawodowych stanowiło wyjątek od ogólnie przyjętej reguły. Stan ten uległ radykalnej zmianie w ustawie o Prokuraturze PRL⁸⁴.

Reasumując niniejsze rozważania można powiedzieć, że z dniem 1 VII 1965 r. orzecznictwo karnoadministracyjne związków zawodowych weszło w nowy etap rozwoju. Orzecznictwu temu podporządkowany został prawie całokształt wykroczeń naruszających przepisy prawa pracy. Do orzekania w sprawach wykroczeń naruszających przepisy prawa pracy powołany został cały system organów związków zawodowych. Uporządkowane zostały przepisy określające postępowanie przed organami związkowymi w sprawach karnoadministracyjnych. W ten sposób stworzone zostały lepsze warunki zabezpieczenia najbardziej istotnych interesów ludzi pracy.

LA JURIDICTION PENO-ADMINISTRATIVE DES SYNDICATS PROFESSIONNELS

R é s u m é

L'auteur s'occupe du problème de la juridiction peno-administrative dans la sphère des infractions au droit du travail exercées par les organes des syndicats professionnels. Il présente le développement de la dite juridiction qui eut lieu en 1965.

En Pologne de même que dans les autres Etats socialistes, les syndicats professionnels prennent une part active à l'administration publique exerçant quelques fonctions publiques. Entre autres l'Etat en 1954 a chargé les syndicats professionnels d'exercer les fonctions de l'inspection du travail et également la juridiction peno-administrative dans la sphère des infractions au droit du travail.

A partir de 1 XII 1954 les organes des syndicats professionnels et particulièrement les inspecteurs du travail décidaient de la peine pour les infractions au droit du travail. Mais la juridiction peno-administrative pour les infractions au droit du travail en ce temps était partagée entre les organes administratifs et les organes des syndicats professionnels. Les compétences peno-administratives des inspecteurs du travail n'étaient pas grandes. La situation en ce domaine n'était pas bonne. La loi de 30 III 1965 sur la sécurité et sur l'hygiène du travail changea la situation en ce domaine. Les, syndicats professionnels ont obtenu le droit de décider presque en tous les cas des infractions au droit du travail. A partir de 1 VII

⁸³ W tej sprawie por. bliżej: J. Piszczek, *Nadzór organów administracji państwowej nad organizacjami społecznymi wykonującymi zlecone zadania administracji państwowej*, Zeszyty Naukowe UMK, Prawo 4, Toruń 1964, s. 97 i n.

⁸⁴ Por. art. 3 ustęp 1 pkt 6 ustawy o Prokuraturze PRL.

1965 en domaine de la juridiction peno-administrative pour les infractions à la législation de travail agissent les organes des syndicats professionnels: l'inspecteur de travail, le collège décidant près la Commission de Voïvodie, des Syndicats Professionnels et Collège d'Appel près la Commission Centrale des Syndicats Professionnels. Les organes peno-administratifs des syndicats professionnels peuvent décider de la peine d'amende jusqu'à 4500 zł. Hors de la juridiction peno-administrative des syndicats professionnels restent les infractions au droit du travail qui sont menacées de la peine de détention.